

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistru v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobajo se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Naše ljudske šole.

(Govoril Fr. Robič v drž. zboru dne 2. julija.)

II. Naj se pomnoži število učiteljev, zato je treba več državnih štipendij in po večjih vsotah. (Tako je! na desni.) Jaz pritrdim po polnem temu, da se dajo take podpore le vrednim učencem ter da se odpravijo, če je tudi pomanjkanje učiteljev, vsi nepripravni mladiči, vse osebe slabega značaja z vso ostrostjo iz učiteljišč. Izlasti v početku, ko je stopila nova šolska postava v življenje, vsipalo se je veliko število ljudi od vseh strani na učiteljišča, ne toliko iz peklica, kolikor zato, ker niso mogli drugje najti kruha. V tem si dovolim še opomeniti na to, da dajo pripravnice po navadi, vsaj po pravno verski strani, za učiteljišča bolj učence, kakor pa srednje šole (Resnica! na desni) in to opominja, naj se razširijo s časom take pripravnice.

Gledé na učiteljišča pa bi jaz še spomenil, da se govori v novem času, kakor smo slišali to v teh dnevih vedno in vedno, v enomer o prevelicah terjatvah in se zahoteva, naj se skreči pouk na glasoviru in v orgljanji, v kmetijstvu, odpravi pouk za gluhoneme in slepe. Za tako krčenje pouka, oziroma za tako odpravljenje učnih predmetov bi se jaz, vsaj v teh predmetih, ne izrekel. (Dobro! dobro! na desni.) Kdor terja izlasti to, naj se skreči pouk na glasoviru in v orgljanji, ta ne pozna razmer na kmetih, ta misli pač samo na mestne šole. (Dobro, dobro! na desni.) Ti učni predmeti niso važni samo za življenje, marveč v njih leži tudi izobraževalna sila, kajti učitelj, ki se mudi v prostih urah svojih v šolskem vrtu ali pri glasoviru ali orgljah, tak ne zaide iz lehka s prave poti. (Resnica! na desni.) Ako je dobro izučen na glasoviru ali orgljah, more delati pri poučevanju v petji, kot vodja cerkvenih pevcev, kot organist na to, da se izobražuje v ljudstvu veselje in ukus do umetnosti. Se ve, da se morajo za učitelje v godbi jemati le dobri učitelji,

taki, ki so večji v svoji stroki in tam, kjer so taki, naj bi se ne odstranjevali, kakor se je na neki šoli zgodilo, brez pravih uzrokov. Da se skreči pouk gledé na gluhoneme ali slepe, to je pa more biti mogoče. Vendar pa so šole neke vrste, na katerih se v resnici preveč terja in take so meščanske šole za dekleta. Število učnih ur je na njih praviloma v tednu po 30. Ako se odračuni nedelja in pa dve prosti popoldne, dobimo na njih za vsak dan po 6 učnih ur, dopoldne 4, popoldne pa 2. To je pri dekletih za njih nežno truplo brez vprašanja preveliko in ovira močno rast in razvoj njih trupla. (Resnica! na desni.) Doma se navadno učil deklet za-se, na glasoviru, v kakem drugem jeziku. Dolgo sedenje, sedenje pri branji, pisanji, risanju, glasoviru in ročnih delih napravi neredko, da se otroku skrivi hrbtišče in značajno, kakor pravi profesor Billroth, je to, da se nahaja ta bolezen le pri omikanih narodih. Da pa je resnično, kakor se pravi, naj ne stavimo deklet pod isto mero, kakor dečke, dokazuje nam tisti profesor Billroth, ko naznanja, da se 75 odstotkov pri raznem skrivljenji hrbtišča dobi pri ženskem spolu.

Moja gospoda, jaz pridem sedaj na to, kar je namen ljudske šole. Ljudske šole namen je prvič otroke pravno-versko izgojiti, drugič njih dušno delovanje razviti, tretjič jih z znanjem in ročnostjo, katere jim je za življenje potreba, preskrbeti ter jim dati podlago zato, da postanejo kedaj vrli udje človeške družbe. In šolska pa učna uredba še pristavlja nadaljevaje in razjasnjeva: vsa vzgoja mladine meri na to, da dobi ona odkriti, blagi značaj. Naj se to omogoči, mora učitelj delati neprestano na to, da se mladina v resnici pravno vede, ter dobiva čut in srce za dolžnost in čast, za celoto, za človekoljubje, za domovino. Kdo more reči kaj zoper to, če se stavi taka naloga šoli? Kdo hoče sploh tajiti napredovanje ljudske šole v zadnjih desetletjih? Ali to napredovanje suče se skorej samo okoli znanja in ročnosti. Ljud-

ška šola velja po gostem samo za učilišče, ne gleda pa se na to, da je ona tudi izobrazovališče. Ona pa naj ne bode samo le učilišče, ona bodi tudi izobrazovališče! Ona se naj pokaže bolj na to stran, da izobrazuje srce in značaj otroka, da vzgaja duše dece!

Moja gospôda, v času, ko se množijo nevarnosti za državo in družbo, ko ginéva vera in nramnost, čut za pravico in veljavo v enem delu družbe, raste tudi naloga ljudski šoli, kajti poželjivost se množi, vera peša, bogastvo se kopiči v rokah malo ljudi, ljudstvo pa ob ubožuje, dobri rokodelci izmanjkujejo, ljudje silijo v mesta, kmečko ljudstvo pa se zmanjšuje: to je pač krivo, da se kruši družbinsko življenje v nekaterih vrstah prebivalstva. (Resnica! na desni.) In to, da se kruši družbinsko življenje, krivo je tudi temu, da se podivjuje — jaz rečem premišljeno — neki del naše mladine. Ali kolikor manj stori družbina za otroka, toliko več naj stori za nje šola! Ne smemo pa si pač prikrivati, da sama ljudska šola nima toliko moči, naj vzboljša družbinske razmere. To se doseže samo tačas, ako gredó cerkev, šola in dom skupaj pri vzgojevanji mladine. (Resnično! na desni.) Države pa je vse spraviti s poti, kar brani ali ovira tako skupno delovanje. (Dobro! na desni.) Lepo so me razveselile zato besede, ki jih je izgovoril posebni poročevalec, grof Pininski gledé na to, da se naj oživlja nramno-verski duh otrok pri vzgoji in na to, da se naj gleda na želje katoliške cerkve, kakor tudi blaga besede Njega ekscelencije gospôda nau nega minister o pomenu šolske molitve. (Dobro, dobro! na desni.)

Slov. in nemški Štajarci.

(Govoril dr. J. Serbec.)

(Konec.)

Gospôda moja! Včeraj ste slišali našega prevzvišenega knezoškofa, ki je v ognjevitih besedah naglašal krščansko ljubezen, pa tudi neomahljivo zvestobo do carja, in naš škof je najbolj spoštovan mož n vsem Dolenjem Štajarskem. Njegove besede čitale se bodo po vsem Dolenjem Štajarskem in bodo do poslednje koče vsacega Slovenca navduševale in navdihovale s hvaležnostjo do našega prevzvišenega zastopnika. Naše ljudstvo se drži od prvega do zadnjega domovine in pravice, mi prosimo slednjega, da bolj natanko pazi na govore, ki se govore po slovenskih shodih, spise, ki se razširjajo in čitajo med našim ljudstvom in prepričal se bode, da so prešinjani pristno krščanskega in vrlo avstrijskega duha.

Z zadoščenjem omenjam izjavo velečastitega prelata Karlona, da so slovenski poslanci s spodnjega Štajarja vselej v štajarskem deželnem

zboru glasovali za predloge, ki so se tikali verske šole. To se nam zdi čisto nramno, kajti pri nas se versko vprašanje ne dá ločiti od narodnega vprašanja.

Sveto je čutilo vere, sveto je pa tudi čuvstvo ljubezni do starišev, rodovine in naroda, ni ga naroda, pri katerem bi ne bilo ukoreninjeno čuvstvo ljubezni do narodnosti. Na tisoče vzgledov ima domovina, da so se najboljše možje s samozatajevanjem žrtvovali za narod. To čuvstvo se ne sme žaliti. Pri nas Slovenceh se dostikrat vidi zanimiva resnica, da kadar se kdo izneveri svojemu narodu, se izneveri h kratu tudi katoliški veri.

Človeško srce je že tako ustvarjeno, da se kako sveto čuvstvo samo iz njega izruvati ne dá. Če komu izruješ čuvstvo ljubezni do naroda, izruješ mu h kratu vse druge plemenite čute. Odpadnik je vedno brez vere. Ko začne zaničevati svoj lastni narod, zaničuje in zasramuje gotovo tudi krščansko vero, duhovščino in vse, kar je sveto plemenitim ljudém.

Zadnja postaja je pri nas in gotovo tudi povsod identična s korupcijo in nevero. Vprašajte naše duhovnike in nobenega ne bote našli, kateri bi se ne bil že preveril o resničnosti te trditve. Iz tega je pa tudi jasno, zakaj naša duhovščina poleg vere se poteguje tudi za narodnost in materinščino, in zakaj se mora vsak posvetni Slovenec potegovati za ohranjenje krščansko-katoliške vere med našim narodom, če hoče, da narod nramno in gmotno ne propade. Če bi se posrečilo, da bi ponemčili Slovence v novodóbnem zmislu, gotovo bi to ljudstvo ne bilo več krščansko-katoliško in nramno ljudstvo.

Nemški katoliki bote to prikazen težko razumeli, pa je resnična. Zato je pa moja želja, da bi konservativni nemški moji tovariši v deželnem zboru videč nas, kako se borimo z liberalnimi sovražniki za gojenje naše narodnosti v šoli in v uradu, vedno imeli pred očmi, da se mi v boju za ohranjenje svoje narodnosti borimo tudi za ohranjenje katoliške vere. Nič bolj ne želimo, da bi nemško-konservativni poslanci vedno bolj proučevali naše življenje in težnje, kajti preverili bi se, da lahko brez nevarnosti za nemštvo pospešujejo naše narodne težnje, in nam gotovo brez zavisti privoščijo naš narodni razvoj. Sklepam z željo, da bi mi Slovenci imeli še večkrat priliko skupno posvetovati se in delovati z vami v blagor nas vseh in v blagor Avstrije. (Dobro! Dobro!)

Tako dr. Serbec in „Slovenec“ pristavlja: Res izvrsten govor, pristaviti moramo, govorjen vsakemu pravemu Slovencu prav iz srca. Toda ne le na Slovence, tudi na Nemce je govor napravil ugoden vtis; predsednik odseka za politiko namreč, vitez Hartmann, je rekel: Ne morem, kakor da izrazim, kako lep in krepak da je bil ta govor in kako plemenito je čutilo,